

Amlinelliad o'r Cymhwyster TGAU Astudiaethau Cymdeithasol

Gwnaed i Gymru.
Yn barod i'r byd.

Cyflwyniad

Yn y ddogfen hon mae trosolwg ar lefel uchel o'r Cymhwyster CBAC TGAU Astudiaethau Cymdeithasol.

Mae'n seiliedig ar Feini Prawf Cymeradwyo Cymwysterau Cymru (meini-prawf-cymeradwyo-tgau-astudiaethau-cymdeithasol.pdf). Rhaid i'n cymhwyster ni fodloni'r gofynion hyn.

Bydd yr amlinelliad hwn o'r cymhwyster yn gweithio fel canllaw ar gyfer datblygu'r Fanyleb a'r Deunyddiau Asesu Enghreifftiol (DAE).

Trosolwg o'r Cymhwyster

Bydd y cymhwyster TGAU Astudiaethau Cymdeithasol yn cefnogi'r Cwricwlwm i Gymru drwy wneud y canlynol:

- cefnogi'r datganiadau o'r hyn sy'n bwysig¹, gan roi cyfle i'r dysgwyr:
  - feithrin dealltwriaeth ddyfnach o'r cysyniadau sy'n sail i'r dyniaethau, a sut i'w cymhwyso mewn cyd-destunau lleol, cenedlaethol a byd-eang
  - archwilio cysyniadau gan gynnwys cwestiynu, tystiolaeth, gwerthuso, moeseg a barn
  - datblygu eu safbwyntiau gwybodus eu hunain, ynghyd â chydabod barn eraill
  - casglu, cyfiawnhau, cyflwyno, dadansoddi a gwerthuso ystod o dystiolaeth
  - archwilio sut a pham y gall dehongliadau fod yn wahanol, a datblygu dealltwriaeth feirniadol o ystod o ddehongliadau a chynrychioliadau, a gasglwyd o amrywiaeth o dystiolaeth
  - deall a gwerthfawrogi sut a pham mae lleoedd yn newid yn eu hardal nhw ac mewn mannau eraill yng Nghymru, yn ogystal ag yn fyd-eang
  - meithrin eu hunaniaeth eu hunain ac ymwybyddiaeth o sut y gallan nhw, fel unigolion, siapiau'r cymunedau y maen nhw'n byw ynddyn nhw
  - datblygu gwerthfawrogiad o hunaniaeth, treftadaeth a chynefin, a helpu i greu ymdeimlad o hunan ac o berthyn
  - gwerthfawrogi sut mae esblygiad lleoedd, cymunedau a chymdeithasau yn cael ei sbarduno gan y rhyngweithio sydd rhwng ystod o ffactorau, gan gynnwys prosesau amgylcheddol, economaidd, cymdeithasol, gwleidyddol a diwylliannol, ynghyd â gweithredoedd dynol
  - datblygu dealltwriaeth feirniadol o sut mae cymdeithasau wedi cael eu trefnu, eu strwythuro a'u harwain, yn ardal leol y dysgwr ei hun, yng Nghymru, a hefyd yn y byd yn ehangach
  - bod yn ddinasyddion a defnyddwyr gweithredol, gwybodus a chyfrifol sy'n gallu uniaethu â'u cymunedau a chyfrannu atyn nhw, yn ogystal â gallu mynd i'r afael â heriau a chyfleoedd y gorffennol, y presennol a'r dyfodol sy'n wynebu'r dysgwyr, eu cymunedau, Cymru yn ogystal â'r byd ehangach
  - datblygu fel dinasyddion byd-eang hunanymwybodol, gwybodus ac egwyddorol sy'n myfyrio'n feirniadol ar eu credoau, eu gwerthoedd a'u hagweddau eu hunain ac eraill.

¹ <https://hwb.gov.wales/cwricwlwm-i-gymru/y-dyniaethau/datganiadau-o-r-hyn-sy-n-bwysig/>

- cefnogi'r egwyddorion cynnydd² drwy annog dysgwyr i:
  - ofyn cwestiynau ymholi cynyddol soffistigedig
  - dangos mwy o annibyniaeth wrth ddod o hyd i wybodaeth addas, gan wneud rhagfynegiadau a damcaniaethau gwybodus, a ffurfio barn
  - gallu gweithio'n fwy effeithiol gydag eraill, yn enwedig wrth gymryd rhan mewn gweithredu cymdeithasol, ond heb fod yn gyfyngedig i hynny
  - cynyddu ehangder a dyfnder eu gwybodaeth a chysyniadau sylfaenol
  - meithrin dealltwriaeth ohonyn nhw eu hunain yn y byd
  - dangos eu bod yn gallu gweithio gyda nifer cynyddol o ffynonellau gwybodaeth fwyfwy soffistigedig, a dealltwriaeth gynyddol o ffyrdd o ymdrin â hanesion anghyson
  - mireinio sgiliau disgyblaethol allweddol yn barhaus a datblygu soffistigeiddrwydd cynyddol wrth eu defnyddio a'u cymhwyso, gan gynnwys y rhai sy'n ymwneud ag ymholi, megis llunio cwestiynau a defnyddio tystiolaeth i lunio ac ategu ateb a'r rhai sy'n ymwneud â chynrychioli a dehongli canlyniadau ymholiad
  - dangos gallu cynyddol i drosglwyddo sgiliau a gwybodaeth bresennol i gyd-destunau newydd, a chynyddol anghyfarwydd
  - dangos mwy o allu i ddylanwadu ar ddigwyddiadau drwy fod yn ddinasyddion gwybodus a chyfrifol.
- Cefnogi'r ystyriaethau pwnc-benodol ar gyfer Astudiaethau Cymdeithasol³ drwy:
  - ddatblygu dealltwriaeth o'r ddisgyblaeth a'i gwerth
  - hybu dealltwriaeth gysyniadol o'r byd trwy ddysgu am bobl a'u gwerthoedd, mewn cyfnodau, lleoedd a sefyllfaoedd gwahanol
  - cynnig cyd-destunau cyfoethog i archwilio materion cymdeithasol, hunaniaeth, hawliau a chyfrifoldebau, a chymunedau cymdeithasol
  - hybu cyfranogiad gweithredol ac ymwneud â materion cymdeithasol trwy ymholi cymdeithasol, trafodaethau a gweithredu cymdeithasol
  - datblygu dealltwriaeth o sut mae systemau llywodraeth yng Nghymru yn gweithio gan ystyried eu heffaith ar fywydau pobl, a sut maen nhw'n cymharu â systemau eraill
  - archwilio cysyniadau llywodraethiant, hawliau, cyfartaledd, anghyfarwtaeth, ethnigrwydd, rhywedd a thlodi.

Bydd y cymhwyster TGAU Astudiaethau Cymdeithasol yn seiliedig hefyd ar y cysyniadau a ganlyn:

- awdurdod a llywodraethiant
- achos ac effaith
- newid a pharhad
- dinasyddiaeth
- cymuned
- amrywiaeth
- hunaniaeth a pherthyn
- rhyng-gysylltedd
- cyfiawnder a chydraddoldeb
- cyfrifoldeb
- hawliau
- gweithredu cymdeithasol.

² <https://hwb.gov.wales/cwricwlwm-i-gymru/y-dyniaethau/egwyddorion-cynnydd/>

³ <https://hwb.gov.wales/curriculum-for-wales/humanities/designing-your-curriculum/#specific-considerations-for-this-area>

Diffinio Astudiaethau Cymdeithasol

Mae sawl ffordd wahanol o ddiffinio Astudiaethau Cymdeithasol yn bodoli. Gellir deall Astudiaethau Cymdeithasol fel pwnc sy'n cwmpasu ac yn cyfuno sawl disgyblaeth ond mae angen i'r TGAU newydd hwn fod yn bwnc unigryw gyda diffiniad clir. Bydd Astudiaethau Cymdeithasol yn ategu pynciau eraill sy'n rhan o'r Maes Dysgu a Phrofiad Dyniaethau. Ni fydd yn gorgyffwrdd ag agweddau arwyddocaol ar y pynciau hynny, gan weithredu fel profiad dysgu unigryw sy'n canolbwyntio ar faterion, gweithredoedd a chredoau cymdeithasol.

I allu diffinio Astudiaethau Cymdeithasol, rydym wedi ymgynghori â'r canlynol:

- canllawiau Cwricwlwm i Gymru a nodwyd uchod
- yr adroddiad Penderfyniadau Cymwys ar gyfer y Dyfodol wnaeth nodi y byddai'r cymhwyster hwn yn rhoi'r 'cyfle iddynt nid yn unig ymgysylltu â digwyddiadau cyfredol a chwestiynau pwysig ein hoes, ond hefyd archwilio materion cymdeithasol, hunaniaeth, hawliau a threfniant cymdeithasol'
- y Meini Prawf Cymeradwyo cyhoeddedig
- ein Grwp Cynghori ar Ddatblygu Cymwysterau (wedi'i ffurfio o ymarferwyr presennol mewn canolfannau cyfrwng Cymraeg a Saesneg, Arweinydd Maes Consortiwm ar gyfer y Dyniaethau, arbenigwr ar asesu ac arweinwyr TAR).

Yn sgil hynny, mae Astudiaethau Cymdeithasol felly'n ymwneud â:

- deall yr amrywiol faterion cymdeithasol yn gymdeithas yr ydym yn byw ynddi
- gwerthfawrogi bod materion cymdeithasol yn gymhleth a bod modd eu hesbonio o sawl safbwynt
- deall bod cymdeithasau'n newid, yr hyn sy'n achosi'r newidiadau hynny a'r hyn y gallwn ni fel aelodau cymdeithas ei wneud i hybu newid drwy weithredu cymdeithasol.

Strwythur y Cymhwyster

Uned 1: Cymdeithas a Materion Cymdeithasol

Arholiad ysgrifenedig
30% o'r cymhwyster

Uned 2: Ymchwilio i Gymdeithas a Materion Cymdeithasol

Asesiad di-arholiad
20% o'r cymhwyster
Wedi'i osod a'i farcio gan CBAC

Uned 3: Newid Cymdeithasol mewn Cymdeithas Gyfoes

Arholiad ysgrifenedig
30% o'r cymhwyster

Uned 4: Cynllunio i Roi Newid Cymdeithasol ar Waith

Asesiad di-arholiad
20% o'r cymhwyster
Wedi'i gosod gan CBAC, ei marcio gan y ganolfan a'i chymedroli gan CBAC

Dyma'r canrannau ar gyfer y pedwar amcan asesu:

AA1	Dangos gwybodaeth a dealltwriaeth o dermau, cysyniadau a thystiolaeth sy'n berthnasol i astudio cymdeithas.	25%
AA2	Cymhwyso gwybodaeth a dealltwriaeth o dermau, cysyniadau a thystiolaeth sy'n berthnasol i astudio cymdeithas, mewn cyd-destunau amrywiol.	30%
AA3	Dadansoddi, gwerthuso neu lunio barn ar ffynonellau, materion cymdeithasol a dadleuon, gan ddefnyddio tystiolaeth sy'n berthnasol i astudio cymdeithas.	25%
AA4	Dewis, defnyddio a chymhwyso sgiliau a thechnegau yn ymarferol i ymgymryd ag ymholiadau sy'n berthnasol i astudiaethau cymdeithasol.	20%

Cymhwyster unedol fydd hwn. Ar wahân i Uned 1, sy'n uned ragarweiniol, ac Uned 4, sy'n uned synoptig, nid yw trefn gyflwyno'r ddwy uned arall yn awgrymu bod unrhyw hierarchaeth. Felly, nid oes yma awgrym o drefn addysgu benodol.

Bydd 120 - 140 o Orlau Dysgu dan Arweiniad yn y cymhwyster.

Gwybodaeth am Unedau

Uned 1 – Cymdeithas a Materion Cymdeithasol

Pwrpas yr uned hon yw archwilio:

- Amrywiaeth o faterion cymdeithasol
- Amrywiaeth o safbwyntiau **ar faterion cymdeithasol**
- Syniadau hunaniaeth, hawliau a chyfrifoldebau, a natur amrywiol cymdeithas
- Sefydliadau cymdeithasol a llywodraethu ar wahanol lefelau yng Nghymru, y Deyrnas Unedig a'r byd ehangach sy'n dylanwadu ar y ffordd y mae cymdeithasau yn gweithredu.

Asesir yr uned drwy arholiad a fydd ar gael yn y gyfres haf, ac ar gael am y tro cyntaf yn 2027. Bydd cymysgedd o fathau o gwestiynau a fydd yn targedu AA1, AA2 ac AA3. Bydd arholiad ar gael i'r garfan gyntaf yn haf 2027. Mae'n debygol y bydd y pwysoli uchaf am AA1, wedi'i ddilyn gan AA2 a bydd y pwysoli isaf am AA3. Ni fydd opsiynau yn yr uned hon.

Uned 2 – Ymchwilio i Gymdeithas a Materion Cymdeithasol

Pwrpas yr uned hon yw:

- Archwilio dulliau ar gyfer ymchwilio i gymdeithas a materion cymdeithasol a gwerthfawrogi dylanwad posibl y dulliau hyn ar ein dealltwriaeth o faterion cymdeithasol
- Cyflwyno amrywiaeth o ffynonellau tystiolaeth i ddysgwyr sy'n ymwneud â chymdeithas a materion cymdeithasol, a'u galluogi i asesu hygyrddedd ffynonellau tystiolaeth a safbwyntiau
- Grymuso dysgwyr i allu defnyddio data ansoddol a meintiol am faterion cymdeithasol i ddod i gasgliadau.

Asesir yr uned drwy asesiad di-arholiad a fydd ar gael yn y gyfres haf, ac ar gael am y tro cyntaf yn 2027. Bydd cymysgedd o dasgau a fydd yn targedu AA2, AA3 ac AA4 Oherwydd natur ymarferol yr ymchwiliad, mae'n debygol y bydd y pwysoli uchaf am AA4, wedi'i ddilyn gan AA2 ac AA3. Fel rhan o'r asesiad di-arholiad, bydd dysgwyr yn ymchwilio i fater cymdeithasol a gaiff ei osod bob blwyddyn gan CBAC. CBAC fydd yn gosod ac yn marcio'r asesiad di-arholiad. Rhaid cyflwyno'r asesiad yn ddigidol. Mae'n debygol y bydd lefel isel o reolaeth ar y gwaith o ymchwilio i'r mater cymdeithasol fel y gall dysgwyr gael profiad ymholi dilys. Fodd bynnag, mae'n debygol y bydd lefel uchel o reolaeth ar y tasgau i'w hasesu.

Uned 3 – Newid Cymdeithasol mewn Cymdeithas Gyfoes

Pwrpas yr uned hon yw archwilio:

- Esboniadau o newid cymdeithasol
- Digwyddiadau sy'n arwain at newid cymdeithasol
- Gweithredwyr newid cymdeithasol
- Prosesau newid cymdeithasol
- Canlyniadau newid cymdeithasol.

Asesir yr uned drwy arholiad a fydd ar gael yn y gyfres haf, ac ar gael am y tro cyntaf yn 2027. Bydd cymysgedd o fathau o gwestiynau a fydd yn targedu AA1, AA2 ac AA3; caiff pob un ei bwysoli'n gyfartal. Ni fydd opsiynau yn yr uned hon.

Uned 4 – Cynllunio i Roi Newid Cymdeithasol ar Waith

Pwrpas yr uned hon yw:

- Nodi materion cymdeithasol ac ymgysylltu â nhw
- Archwilio safbwyntiau amrywiol yn ymwneud â materion cymdeithasol
- Archwilio enghreifftiau a dulliau o weithredu cymdeithasol
- Deall sut i gynllunio ar gyfer gweithredu cymdeithasol
- Deall dulliau o ddadansoddi effeithiolrwydd gweithredu cymdeithasol.

Asesir yr uned drwy asesiad di-arholiad a fydd ar gael yn y gyfres haf ym Mlwyddyn 11, ac ar gael am y tro cyntaf yn 2028. Bydd cymysgedd o dasgau a fydd yn targedu AA2, AA3 ac AA4 Oherwydd natur ymarferol yr ymchwiliad, mae'n debygol y bydd y pwysoli uchaf am AA4, wedi'i ddilyn gan AA2 ac AA3. Ni fydd opsiynau yn yr uned hon. Bydd yr asesiad di-arholiad yn cynnwys asesiad yn seiliedig ar ddysgwyr yn nodi ac yn ymgysylltu â mater cymdeithasol sydd o ddiddordeb iddynt, gan ganiatáu i'r dysgwyr ddewis. Bydd dysgwyr yn cynllunio ar gyfer gweithredu cymdeithasol ond ni fydd disgwyl iddynt fynd ati i weithredu. Bydd y canolfannau'n marcio'r asesiad di-arholiad a CBAC yn ei gymedroli. Mae'n debygol y bydd lefel isel o reolaeth ar gyfer cyflawni'r gwaith ymchwil fel y gall dysgwyr gyflawni profiad ymholi dilyn. Fodd bynnag, mae'n debygol y bydd lefel uchel o reolaeth ar y tasgau i'w hasesu. Rhaid cyflwyno'r asesiad yn ddigidol.